

KIRJALLINEN KYSYMYS 463/2002 vp

Puolueiden lahjominen

Eduskunnan puhemiehelle

Hallitus esittää, että kansanedustajan lahjominen kriminalisoidaisiin. Kysymys on eurooppalaisesta vouhotuksesta, joka sopii kyllä Berlusconiin Italiaan, mutta tuskin meille.

Hallitus, niin kuin aikaisemmatkin hallitukset, on kuitenkin unohtanut erään käytännön esille tuoman ongelman. Se on lahjustyyppinen puoluerahoitus, joka tuli aikoinaan esille ns. Noppajuttujen tutkimuksissa. Puoluerahoituksessa esimerkiksi rakennusteollisuus lahjoittelee pimeästi suuria summia rahaa isoille puolueille, jotka sitten mandaatillaan olevien virkamiesten kautta vievät eteenpäin rakennusliikkeiden etuja lupaja rahoitusmenettelyssä. Noppajuttujen yhteydessä tämä tuli esille niin kunnallis- kuin valtakunnanpolitiikassakin. Valtakunnan suurimpiin kuuluva puolue joutui noiden tutkimusten ansiosta korkeimman oikeuden vahvistamalla päätöksellä maksamaan valtiolle tällaisen rikollisen toiminnan

kautta saatuja varoja lähes 800 000 markkaa. Rahojen välittäjänä toiminut virkamies kyllä tuomittiin, mutta puoluepamput pääsivät pälkähästä, koska he eivät olleet virkamiehiä tai muuten sellaisessa asemassa, että kriminalisointi olisi heitä koskenut. Vain puolue menetti rahat.

Ei siis niinkään kansanedustajien, vaan puolueiden lahjontaan pitäisi kiinnittää huomiota.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän kunnioittavasti valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mitä 1970-luvun ns. puoluelahjonnan esilletulon jälkeen asialle on tehty ja

mitä hallitus aikoo tehdä lahjustyyppisen puoluerahoituksen estämiseksi?

Helsingissä 17 päivänä toukokuuta 2002

Sulo Aittoniemi /alk

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainituksa tarkoituksessa Te, Rouva puhemies, olette toimittanut valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi kansanedustaja Sulo Aittoniemen /alk näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 463/2002 vp:

Mitä 1970-luvun ns. puoluelahjonnan esilletulon jälkeen asialle on tehty ja

mitä hallitus aikoo tehdä lahjustyyppisen puolerahoituksen estämiseksi?

Vastauksena kysymykseen esitän kunnioittavasti seuraavaa:

Vuoden 1987 alusta voimaan tulleella puoluelain muutoksella (1048/1986) tarkistettiin puolueiden kirjanpitovelvollisuutta ja eräiden asiakirjojen toimittamista oikeusministeriölle koskevia säännöksiä. Lakiin myös lisättiin säännös oikeusministeriön oikeudesta tarkastaa puolueiden ja näiden piiri- ja naisjärjestöjen tilinpitoa ja varojen käyttöä. Puolueiden tulee toimittaa oikeusministeriölle vuosittain puolueen ja sen piirijärjestöjen tuloslaskelma ja tase liitteineen sekä tilintarkastuskertomus. Tuloslaskelmissa on esitettävä vaalitoiminnasta aiheutuneet tuotot ja kulut riittävästi eriteltynä. Ministeriö antaa vuosittain kertomuksen puoluelaisista tarkoitettusta varainkäytön valvonnasta. Oikeusministeriön ohella myös Valtiontalouden tarkastusvirastolla on oikeus tarkastaa puolueille ja niiden piiri- ja naisjärjestöille valtionavustuksena annettujen varojen käyttöä.

Tarkastusmenettelyn voidaan katsoa toimivan tyydyttävästi ja toistaiseksi tarkastuksissa onkin jouduttu kiinnittämään puolueiden huomiota pääosin vain teknisluonteisiin puutteisiin ja epä-

kohtiin. Puolueiden keskeinen tulolähde on valtion myöntämä puoluetuki. Valvontatoiminnassa saatujen tietojen pohjalta näyttää siltä, että poliittisen toiminnan muut keskeiset tulolähteet ovat muut valtiolta saadut tuet, kuten eduskuntaryhmän kansliamääräraha, nuorisojärjestöjen saamat avustukset ja lehdistötuki, jäsenistöltä saava tuki (kuten jäsen- ja kannatusmaksut, talkootyö, tuotot arpajaisista ja maksullisista tilaisuuksista, taustajärjestöjen rahallinen tuki, joka saattaa ilmetä muun muassa toimitilojen käyttöön antamisena ilman vuokraa tai alennetuina vuokrin), sekä yrityksiltä saatava erilainen tuki (kuten avustukset, tuki-ilmoitukset, alennukset sekä korko- ja sijoitustoiminnan tuotot).

Puoluelain mukaista puolueiden toiminnan ja varainkäytön valvontaa voidaan pitää riittävänä sen varmistamiseksi, että lahjustyyppistä puolerahoitusta ei esiinny. Puolueiden tilinpäätösten julkisuus on myös omiaan lisäämään puolerahoituksen ja puolue toiminnan avoimuutta. Vielä on syytä mainita, että eri tiedotusvälineet ovat viime vuosina tehneet laajojakin selvityksiä puolueiden varainkäytöstä.

Laki ehdokkaan vaalirahoituksen ilmoittamisesta (414/2000) tuli voimaan 15.5.2000 ja sitä sovellettiin ensimmäisen kerran vuoden 2000 kunnallisvaaleissa. Laki velvoittaa vaaleissa valitut kansanedustajat, valtuutetut ja Euroopan parlamentin jäsenet varahenkilöineen sekä kaikki presidentinvaalin ehdokkaat julkistamaan vaalirahoituksensa vaalien jälkeen.

Hallitus on myös antanut eduskunnalle esityksen lahjontaa koskevan Euroopan neuvoston rikosoikeudellisen yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä eräiden virkarikoksia ja niihin liittyviä rikoksia koskevien säännösten muuttamisesta (HE 77/2001 vp). Ehdotuk-

Ministerin vastaus

KK 463/2002 vp — Sulo Aittoniemi /alk

seen sisältyy kansanedustajien lahjontakielto. Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen ensimmäisessä käsittelyssä 4.6.2002.

Helsingissä 11 päivänä kesäkuuta 2002

Oikeusministeri Johannes Koskinen

Till riksdagens talman

I det syfte 27 § riksdagens arbetsordning anger har Ni, Fru talman, till behöriga medlem av statsrådet översänt följande av riksdagsledamot Sulo Aittoniemi /alk undertecknade skriftliga spörsmål SS 463/2002 rd:

Vad har det vidtagits för åtgärder sedan de s.k. partimutorna ådagalades under 1970-talet

och vad ämnar regeringen göra för att hindra partifinansiering av korruptionstyp?

Som svar på detta spörsmål får jag vördsamt anföra följande:

Genom en ändring av partilagen (1048/1986) som trädde i kraft i början av 1987 justerades bestämmelserna om partiernas bokföringsskyldighet och vissa handlingar som skall tillställas justitieministeriet. I lagen togs också in en bestämmelse om justitieministeriets rätt att granska partiernas och deras krets- och kvinnoorganisationers räkenskapsföring och medelsanvändning. Partierna skall årligen tillstålla justitieministeriet partiets och dess kretsorganisationers resultat- och balansräkningar jämte bilagor samt revisionsberättelser. I resultaträkningarna skall intäkterna och kostnaderna för valarbete uppges tillräckligt specificerade. Ministeriet lämnar årligen en berättelse om tillsynen enligt partilagen över medelsanvändningen. Utöver justitieministeriet har även statens revisionsverk rätt att granska användningen av de medel som beviljats partierna och deras krets- och kvinnoorganisationer såsom statsunderstöd.

Granskningsförfarandet kan anses fungera tillfredsställande och hittills har endast brister och

missförhållanden av teknisk natur behövt påtalas vid granskningarna. Statens partistöd är partiernas viktigaste inkomstkälla. Upplysningar som inhämtats vid tillsynsverksamheten ger vid handen att de övriga viktiga inkomstkällorna för den politiska verksamheten består av andra understöd från staten, såsom riksdagsgruppens kanslianslag, bidrag och presstöd till ungdomsorganisationerna, understöd från medlemmarna (såsom medlems- och understödsavgifter, talkoarbete, intäkter från lotterier och avgiftsbelagda tillställningar, finansiellt stöd från bakgrundsorganisationerna, som kan ta formen av t.ex. lokaler som ställs till förfogande hyresfritt eller mot sänkt hyra) samt annat stöd från företag (bidrag, annonser, rabatter samt intäkter från ränte- och investeringsverksamhet).

Övervakningen enligt partilagen av partiernas verksamhet och medelsanvändning kan anses tillräcklig för att partifinansiering av korruptionstyp inte skall förekomma. Det faktum att partiernas bokslut är offentliga är även ägnat att öka partifinansieringens och partiverksamhetens öppenhet. Ytterligare kan nämnas att olika medier under de senaste åren har gjort omfattande undersökningar av partiernas medelsanvändning.

Lagen om anmälan av kandidaters valfinansiering (414/2000) trädde i kraft den 15 maj 2000 och tillämpades första gången vid kommunalvalet 2000. Lagen förpliktar dem som valts till riksdagsmän, fullmäktige och ledamöter av Europaparlamentet och dem som valts till ersättare för dessa att göra anmälan om sin valfinansiering efter valen.

Regeringen har även lämnat riksdagen en proposition om godkännande av vissa bestämmelser i Europarådets straffrättsliga konvention och med förslag till ändring av vissa bestämmelser

Ministerns svar

KK 463/2002 vp — Sulo Aittoniemi /alk

om tjänstebrott som har samband med dem (RP 77/2001 rd). I förslaget ingår ett förbud mot att muta riksdagsmän. Riksdagen godkände lagförslaget vid första behandlingen den 4 juni 2002.

Helsingfors den 11 juni 2002

Justitieminister Johannes Koskinen